

JULES MICHELET DENİZ

—
Anlatı
—

Jules Michelet, Fransız tarihçi ve yazar. 21 Ağustos 1798’de Paris’te doğdu. Paris’teki École Normale Supérieure’de eğitim gördü; burada tarihsel düşünceye olan ilgisi pekişti. Michelet Fransız Devrimi’nin etkisi altında büyüdü, devrimci fikirlerin etkisiyle şekillenen bir entelektüel ortamda yetişti. Modern tarihyazımının öncülerinden biri olarak kabul edilir. Michelet özellikle Fransa tarihine olan derin ilgisiyle ve Fransız Devrimi’ni inceleyen kapsamlı çalışmalarıyla bilinir. 19. yüzyılın en önemli tarihçilerinden biri olan Michelet, tarihsel olayları sadece olaylar zinciri olarak değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve bireysel düzeyde de anlamaya çalışmıştır.

Michelet’ nin en ünlü eseri, 1830’lar ve 1840’larda yazdığı “Fransa Tarihi”dir. Bu eserde, Fransız halkının tarihini anlatmaya çalışırken, tarihsel olayları bir halkın ortak kaderi ve ruhu olarak değerlendirmiştir. Michelet tarihsel olayların sadece üst düzey politik figürlerin eylemleriyle değil, halkın mücadelesi, duyguları ve idealleriyle de şekillendiğini vurgulamıştır.

Fransa tarihine olan derin ilgisi ve devrimci bakış açısıyla Michelet monarşiye karşı bir duruş sergileyip halkın özgürlüğünü savunmuştur. Bunun dışında “Kadınlar Tarihi” ve “İncil’in Tarihi” gibi önemli eserleri de vardır.

Michelet’ nin en önemli katkılarından biri, tarihyazımında duygusal ve edebi bir dil kullanarak tarihsel olayları insanların kişisel deneyimleriyle ilişkilendirmesidir. O tarihin sadece bilimsel bir çalışma değil, aynı zamanda bir sanat formu olması gerektiğini savunmuştur.

DENİZ

Orijinal adı: La Mer

Yazan: Jules Michelet

Fransızca aslından çevirenler: Ela Güntekin, Faika Cansın Stewart

Editör: Bahar Bilgen

Yayına hazırlayan: Aslı Güneş

Türkçe yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Nisan 2025 / ISBN 978-625-5941-54-1

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Sayfa uygulama: Gökçen Yanlı

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Deniz

Jules Michelet

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Çeviren: Ela Güntekin, Faika Cansın Stewart

İçindekiler

Önsöz.....	9
------------	---

BİRİNCİ KİTAP

Denizlere Bir Bakış.....	13
I Denizin Kıyıda Görünüşü	15
II Plajlar, Kumsallar, Yalıyarlar	21
III Devam: Plajlar, Kumsallar ve Yalıyarlar.....	26
IV Suların Çemberi, Ateş Çemberi. Denizin Irmakları	31
V Denizin Nabızı	39
VI Fırtınalar	47
VII Ekim 1859 Fırtınası	52
VIII Fenerler	63

İKİNCİ KİTAP

Deniz'in Doğuşu	69
I Bereket	71
II Süt Denizi.....	77
III Atom.....	86
IV Kan Çiçeği	94
V Dünyaları Yapanlar	101
VI Deniz'in Kızları	110
VII Taş İşçileri	120
VIII Sedef, inci ve kabuklular	127
IX Denizleri Köpüklandirenler (Ahtapot vesaire)	137
X Crustacea – Savaş ve Entrika	143

XI Balık	151
XII Balina	162
XIII Denizkızları (Sirenler).....	170

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Denizin Fethi	181
I Zıpkın	183
II Üç Okyanusun Keşfi	189
III Fırtınalar Hukuku	199
IV Kutup Denizleri	209
V Deniz Irklarına Açılan Savaş	221
VI Denizin Hukuku	230

DÖRDÜNCÜ KİTAP

Denizle Yeniden Doğuş	237
I Denizde Yüzme Alışkanlığının Menşei	239
II Doğru Plajı Seçmek	248
III Sayfiye Evi	255
IV Denizi İlk Kez İçine Çekmek	263
V Denizde Yüzme – Güzelliğin Yeniden Doğuşu	269
VI Kalbin ve Kardeşliğin Yeniden Doğuşu	275
VII Ulusların Yeni Hayatı	282

Önsöz

Deniz büyük bir aşktır!

Talat Kırış¹

Her kitabın bir öyküsü vardır. Bu kitabın öyküsünü bilmiyorum ama çevirisinin bir öyküsü var. Jules Michelet benim başucu yazarlarımdandır. Kitapları, hayatımı ve ilgi alanlarımı takip etmiştir. Tabii ki aslında onu takip eden benim ama rastlantılar on yıllardır bizi bir araya getiriyor. Yirmili yaşlarımda Fransız İhtilali tarihine merak sardığımda Michelet'nin, İhtilal'i anlattığı üç ciltlik kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Klasikleri'nden karşıma çıktı. O nasıl kıvrak bir dil, tarih mi okuyorum, tarihi bir roman mı? Bizim Reşat Ekrem Koçu lezzetinde bir tarih kitabı. Hemen arkasından Almancasından *Die Frauen der Revolution*'u [Devrimin Kadınları] okudum; Türkçeye çevrilmemişti. Aradan yıllar geçti. Bu kez merakım Rönesans'tı ve elbette Michelet o konuda da yazmıştı ve MEB Klasikleri'nde yerini almıştı bu kitap da. Bu sefer aradan on yıllar geçti. Denizciliğe merak sarmıştım ve Michelet'nin *La Mer* (Deniz) diye bir kitabı olduğunu keşfettim ve bu çevirinin hikâyesi de öyle başladı.

Önemli çevirmenlerimizden, değerli yazar Reşat Güntekin'in kızı Ela Güntekin hastam olmuştu, giderek aramızda bir dostluk, arkadaşlık da gelişmişti. Uzun uzun sohbet ederdik Ela Hanım'la. Bir gün ona *La Mer*'i çevirsenize dedim ve neredeyse her görüştüğümüzde şaka yollu hatırlattım. Sıradan bir güne uyandığım

1. Yazar, beyin cerrahı ve denizci.

o hafta sonu gelen telefon, gazetede benden söz edildiğini söyleyen arkadaşımdaydı. Her gün gazete okuduğumuz yıllardı. Koşa koşa gidip gazeteyi aldım. Ela Hanım başka bir hastalıktan vefat etmişti. Kızı annesinden söz ederken şöyle bir cümle kurmuştu: “Beyin ameliyatını yapan doktorunu çok sevmişti, onun için bir kitap çeviriyordu.”

Ertesi hafta Üzüm Hanım’dan rica ettim. Hem kitabı hem de Ela Hanım’ın yaptığı kadarıyla çeviriyi bana ulaştırdı. İçimde büyük bir yara açılmıştı ve bu yara ancak çeviri tamamlanırsa kapanacaktı. Ela Hanım kitabın yaklaşık üçte birini çevirmişti, dört kiptan oluşan metnin ikinci kitabının üçüncü bölümünün ortasına kadar. Michelet ağdalı bir dille yazan, kelime oyunlarına, değişik betimlemelere yer veren bir yazar. Örneğin denizanasından mı söz edecek, onu “Yabancı diyarlardan gelmiş körpe bir prenses” diye anlatır. Balina avcılarında bahsederken “Alıp başlarını Kuzey Denizlerinde canlı bir dağla dalaşmaya giden adamlardı bunlar” der. Çevrilmesi zor bir yazar, çevirisi yarım kalmış bir kitap ve bu çeviri tamamlanmadıkça içimde kanamaya devam edecek yara.

Önce kendim denedim ama yoğun beyin cerrahisi mesaisi yüzünden ve hayatında hiç edebiyat çevirmemiş birisi olarak çabuk pes ettim. Sonra aramaya başladım, kim bitirebilirdi bu çeviriyi? Bulamadım. Ne zaman denize çıksam, yelkenler rüzgârla dolup dalgaların köpükleri yüzüme vursa; yunuslar geçse yanımdan, Grönland’a, Antarktika’ya gittiğimde, balinalar teknemizin burnunun dibinde havalara sıçradığında, Kuzey Atlantik’in vahşi denizlerinde gelgitin inanılmaz boyutlarını hesaplarırken, bu kitabın çevirisi artık tamamlanmalı, tamamlanmalı sesleri beynimde yakamozlanırdı.

Bu hikâyeyi anlatan bir TEDx konuşması yaptığımda çeviriyi tamamlayacak çevirmeni de buldum. Liseden bir sınıf arkadaşımın kızı, “Ben bu işi üstlenirim” dedi. Faika Cansın Stewart, İstanbul Saint-Joseph Lisesi’nden okul birincisi olarak mezun olmuş,

ardından Université Paris-Sorbonne’da Sanat Tarihi ve Arkeoloji Bölümü’nü bitirmiş ve University of Edinburgh’da Modern Sanat ve Küratörlük üzerine yüksek lisans yapmıştı. Ela Güntekin’in ruhunu bundan daha fazla rahatlatacak bir eş çevirmen olamazdı herhalde. Cansın bölümleri çevirip yolladıkça bu çeviriye hatırı için yapmadığını, Michelet’nin ruhuna nüfuz ettiğini de büyük bir mutlulukla görüyordum.

Sonunda çeviri bitti. Yukarıda da belirttiğim gibi 301 sayfalık kitabın ilk 94 sayfası Ela Güntekin’in, kalanı Faika Cansın Stewart’ın çevirisi. Ela Hanım muhtemelen hızlı bir taslak çeviri yaptıktan sonra dönüp ince ayarları yapacaktı. Onun çevirisini yaptığı bazı bölümlerde o taslak havası görülüyor. Bazı noktalarda, kitabın Almanca ve İngilizce çevirileriyle karşılaştırarak o ince ayarı ben yaptım. İki çeviri arasında üslup ve dil farkları olmakla birlikte bu farkların derin olmadığını ve öyle kalmasını daha uygun gördüğümü söylemeliyim.

Peki nasıl bir kitap *Deniz*? Önce yazarından söz etmek gerek. Jules Michelet 1798-1874 yılları arasında yaşamış, eskilerin deyişiyle çok velut (doğurgan, çok eser veren anlamında) bir yazar. Hiç de klasik olmayan, klasik bir tarihçi. Fransa’nın yetiştirdiği en büyük tarihçi olarak anılıyor. Klasik tarih kitapları yazmış, “Fransa Tarihi”, “Roma Cumhuriyeti Tarihi”, “Jeanne Darc”, “Cizvitler”, “Rönesans Tarihi” gibi. Bir de klasik bir tarihçinin yazmaya-acağı kitapları var. “Böcekler”, “Deniz”, “Kadın”, “Aşk”, “Dağ”, “Cadılar”, “Halk”... Bir insan nasıl bu kadar çok okuyabilir, nasıl bu kadar çok şey bilebilir ve tüm bunları mucizevi bir dille nasıl böyle güzel anlatabilir diye sormakta okuyucuları, neredeyse iki yüzyıldır.

Deniz kısmen popüler bir bilim kitabı (biyoloji, zooloji, botanik, okyanus bilimi, meteoroloji...), kısmen bir otobiyografi, kısmen bir gezi kitabı, kısmen bir tarih, kısmen de şiirsel betimlemeler içeren bir doğa güzelleme. Denize dair her şeyi bulabilirsiniz

içinde. Balinalar, ringa balıkları, yalıyarlar, plaj, gelgit, akıntılar, mercanlar, kabuklular, denizanaları, deniz kızları, rüzgârlar, okyanus keşifleri, kutuplar, fenerler, deniz hukuku, kâşifler, balıkçılık, sayfiye evi, daha neler neler. Tüm bunları şiirsel bir dille, bazen de anlaşılması güç örneklerle anlatır. Örnekleri Fransa kıyılarından, kentlerinden, kasabalarındandır ve o yöreye aşına değil-seniz zorlanabilirsiniz. Mamafih biraz yaş almış meraklı okuyucu elinde atlas, daha gençlerse Google, ChatGPT gibi araçlarla keşfe çıkacaktır muhakkak. Kitabı okurken bir deniz kenarına gidip kumlarda yürümeyi, bir yalıyardan dalgaları seyretmeyi ya da kendinizi okyanuslara vurmayı isteyeceksiniz.

Bu kitabın basılmasında emeği geçen Doğan Kitap Yayın Direktörü Cem Erciyes'e, Doğan Kitap Genel Müdürü Gülgün Çarkoğlu'na, kitabı yayına hazırlayan editörüm Aslı Güneş'e, çeviriyi mükemmel şekilde tamamlayan Faika Cansın Stewart'a teşekkür ederim. Ela Güntekin'i sevgiyle anıyorum.

İnsanın denize olan aşkını anlattığı küçük bir paragrafla bitirelim:

Diğer taraftan deniz kendilerini ona emanet etmiş, onunla yaşamış, içli dışlı olmuş insanları kendine öyle bir bağlar ki ondan asla ayrılamazlar. Küçük bir limanda güçten düşüp işlerinden ayrılan yaşlı gemi kılavuzları gördüm. Ama teselli bulamıyorlardı, sefilce sürünüyor, akılları başlarından gidiyordu.

Gerçekten Deniz böyle bir şeydir, büyük bir aşktır ve Jules Michelet onu en güzel şekilde anlatmıştır.

“Diğer taraftan deniz kendilerini ona emanet etmiş, onunla yaşamış, içli dışlı olmuş insanları kendine öyle bir bağlar ki ondan asla ayrılamazlar. Küçük bir limanda güçten düşüp işlerinden ayrılan yaşlı gemi kılavuzları gördüm. Ama teselli bulamıyorlardı, sefilce sürünüyor, akılları başlarından gidiyordu.”

***Deniz* kısmen bir popüler bilim kitabı, kısmen bir otobiyografi, kısmen bir gezi kitabı, kısmen bir tarih, kısmen de şiirsel betimlemeler içeren bir doğa güzellemesi. Denize dair her şeyi bulabilirsiniz içinde. Balinalar, ringa balıkları, yalılar, plaj, gelgit, akıntılar, mercanlar, kabuklular, denizanası, deniz kızları, rüzgârlar, okyanus keşifleri, kutuplar, fenerler, deniz hukuku, kâşifler, balıkçılık, sayfiye evi, daha neler neler. Tüm bunları şiirsel bir dille anlatır. Kitabı okurken bir deniz kenarına gidip kumlarda yürümeyi, bir yalıyardan dalgaları seyretmeyi ya da kendinizi okyanuslara vurmayı isteyeceksiniz.**

Talat Kırış

Çeviren: Ela Güntekin, Faika Cansın Stewart

QR kodu okutunuz		Dijital fiyat etiketi
		tavsiye edilen KDV'siz satış fiyatı
		₺ 300

Sertifika no: 44919	ISBN 978-625-5941-54-1	
		Doğan Kitap
9	786255	941541